

4/p
13937

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут інформаційних та соціальних технологій

(повне найменування інституту/факультету)

кафедра економіки та моделювання ринкових відносин

(повна назва кафедри)

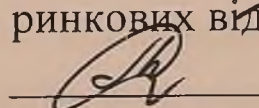
Дипломна робота

бакалавра

на тему: «Фінансові проблеми держави в умовах посилення
міграційних процесів»

« Financial problems of the state in conditions of strengthening
of migration processes »

Виконала: студентка 2 ск денної форми навчання
напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит»
Афієнко Анастасія Юріївна

Керівник к.е.н., доцент кафедри економіки та
моделювання ринкових відносин
Маслій Н.Д.

Рецензент к.е.н., доцент кафедри економічних
систем і управління інноваційним розвитком
ОНПУ, Задорожнюк Н.О.

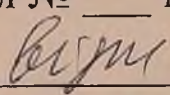
Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

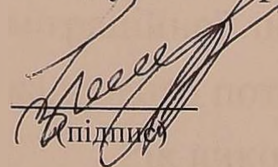
№ 9 від 29 травня 2017 року.

Захищено на засіданні ЕК № ____

протокол № ____ від ____ 2017р.

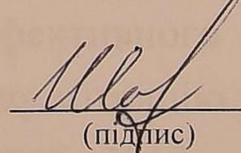
Оцінка 1 А 185
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

(підпис)

Журавльова Т. О.

Голова ЕК

(підпис)

Шлафман Н. Л.

Одеса – 2017

790055

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота містить 95 сторінок, 9 таблиць, 20 рисунків, список використаних джерел з 107 найменувань, 3 додатки.

Об'єкт дослідження: міграційні процеси впливу на економічні показники розвитку держави.

Предмет дослідження: механізми та чинники впливу міграції на економіки країн-донорів і країн-реципієнтів, та національну економіку.

Мета дослідження полягає у комплексному науковому обґрунтуванні теоретичних і практичних засад економічних, а також розробленні на цій основі практичних рекомендацій щодо мінімізації фінансових втрат України.

Основні завдання: дослідити сутність і структуру міграції робочої сили з урахуванням можливого впливу на економіки країн-донорів і країн-реципієнтів; систематизувати основні економічні ефекти міграції робочої сили у країнах вибуття та прибуття; узагальнити основні чинники, що впливають на масштаби, напрям та особливості міграції робочої сили; проаналізувати вплив внутрішньої міграції на фінансові показники країни; обґрунтувати напрями розбудови відповідної інфраструктури для максимального використання економічних ефектів міграції в економіці України.

У дипломній роботі розроблено модель міграційних потенціалів, яка дає змогу з'ясувати диспозицію країни в міжнародній трудовій міграції в аспекті донор – реципієнт щодо інших країн, враховуючи дві основні групи чинників: притягання – відштовхування та наявність соціальних мереж мігрантів (доступність каналів міграції). Це дозволяє уточнити й обґрунтувати диспозицію України в міжнародній міграції робочої сили в поточному та майбутніх періодах, а отже, окреслити основні ймовірні напрями міграційних потоків,

Основні положення дипломної роботи, отримані висновки та рекомендації мають практичну цінність для вирішення завдань. Запропоновані в роботі теоретичні узагальнення і методичні рекомендації можуть стати науковою основою формування та обґрунтування державної міграційної політики й максимально ефективного використання інтеграції кадрового потенціалу країни в міжнародну міграцію робочої сили.

Рік виконання дипломної роботи 2016- 2017

Рік захисту роботи -2017

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІГРАЦІЇ ТА	
МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	8
1.1. Сутність і класифікація міграції в економічній системі.....	8
1.2. Основні чинники виникнення міграції та міграційних процесів.	15
1.3. Методи визначення економічних ефектів міграційних процесів.	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ І ТЕНДЕНЦІЙ	
МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	33
2.1. Основні сегменти і напрями розвитку міграції.....	33
2.2. Вплив міграції на економіку країн-донорів.....	39
2.3. Вплив міграції на економіку країн-реципієнтів.....	49
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ПОСИЛЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	
НА ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	64
3.1. Модель міграційних потенціалів: диспозиція України в сучасних міграційних процесах.....	64
3.2. Комплексна оцінка зовнішніх економічних ефектів міграції для України.....	71
3.3. Удосконалення інституціональної інфраструктури щодо мінімізації негативних економічних наслідків міграційних процесів	78
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	95
ДОДАТКИ.....	108

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЕАН – економічно-активне населення

ІКЦ – інформаційно-консультаційний центр

ІЛР – індекс людського розвитку

МОМ – Міжнародна організація з міграції

МОП – Міжнародна організація праці

РІКЦ – регіональний інформаційно-консультаційний центр

СБ – Світовий банк

ФСЗМ – фонд соціального захисту мігрантів

DESA – Департамент ООН з економічних та соціальних питань

ВСТУП

Актуальність теми. За останніх декілька десятиліть одним із проявів глобалізації стало посилення процесів міграції. Для таких країн, зокрема й для України, входження в глобальну систему міжнародних потоків є відносно новим і недостатньо регульованим на державному рівні явищем.

Процеси міграції багаторівневі й багатовекторні. Їх зовнішні економічні ефекти складні й багатогранні та чинять неоднозначний вплив на економіки країн-донорів і країн-реципієнтів. Як показує досвід деяких країн, на жаль, в тому числі й України, нехтування міграційними процесами зумовлює «вимивання» кращої частини працездатного населення, введення країни в систему нелегальної трудової міграції, зниження науково-інтелектуального потенціалу нації. Водночас досвід цих країн свідчить, що за правильно побудованої міграційної політики знижуються негативні ефекти міграції для держав та максимізується її позитивний вплив на національні економіки. Тому однією з найбільш значимих теоретичних і практичних проблем розвитку економіки України в ХХІ ст. є забезпечення міграції з оптимальним використанням її позитивних ефектів.

Процеси міграції робочої сили є об'єктом пильної уваги науковців. Актуальні питання геополітичного й економічного позиціонування країн у контексті впливу міграції досліджували С. Гринкевич, Ю. Пахомов, С. Пирожков, Т. Ромащенко, В. Орешкін та ін. Деякі аспекти впливу трудової міграції на національні ринки праці країн-донорів і країн-реципієнтів висвітлені в працях Дж. Боріяса (Borjas), С. Брю, К. МакКоннела, Д. Макферсона, Л. Корчевської, Е. Лібанової, І. Ольшевської та інших учених.

Роль мігрантів у забезпеченні економічного зростання країн – реципієнтів досліджували Г. Глущенко, О. Ровенчак, О. Старк, Дж. Тейлор та інші фахівці.

Керування зовнішньою міграцією обґрунтовано в працях А. Гайдуцького, О. Малиновської, С. Метелева та ін.

Внутрішню міграцію з погляду економічних, політичних, географічних чинників розглядають С. Колос, В. Капітан, Є. Черняк, С. Западню. Внутрішній вимушеній міграції приділяють увагу В. І. Надрага, А. Буряченко та інші.

Попри велику кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених комплекс теоретичних і науково-практичних проблем, пов'язаних із економічними ефектами міграції досліджено недостатньо.

Зокрема, не з'ясовано кількісні характеристики впливу міжнародної трудової міграції на національні ринки праці. Здебільшого поза увагою науковців залишаються економічні ефекти, зумовлені грошовими переказами від емігрантів у країни-експортери. Не досліджені питання внутрішньої міграції та її особливостей для України. Зазначене вище зумовлює потребу проведення комплексного наукового аналізу міграційних процесів.

Мета дослідження полягає у комплексному науковому обґрунтуванні теоретичних і практичних засад економічних, а також розробленні на цій основі практичних рекомендацій щодо мінімізації фінансових втрат України.

Для досягнення поставленої мети визначено завдання:

- дослідити сутність і структуру міграції робочої сили з урахуванням можливого впливу на економіки країн-донорів і країн-реципієнтів;
- систематизувати основні економічні ефекти міграції робочої сили у країнах вибуття та прибуття;
- узагальнити основні чинники, що впливають на масштаби, напрям та особливості міграції робочої сили;
- проаналізувати вплив внутрішньої міграції на фінансові показники країни;
- обґрунтувати напрями розбудови відповідної інфраструктури для максимального використання економічних ефектів міграції в економіці України.

Об'єкт дослідження: міграційні процеси впливу на економічні показники розвитку держави.

Предмет дослідження: механізми та чинники впливу міграції на економіки країн-донорів і країн-реципієнтів, та національну економіку.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань у дипломній роботі застосовано такі методи: діалектичного пізнання економічних процесів (для обґрунтування сутності міграції); узагальнення (для розкриття структури міграції робочої сили); апроксимації, регресійного аналізу та екстраполяції (для оцінки втрат держав через міграцію висококваліфікованих фахівців); рейтингування (для визначення диспозиції країн у міжнародній міграції робочої сили); статистичного аналізу (для оцінки тенденцій міграційних потоків).

Інформаційною базою дослідження є закони України, постанови Кабінету Міністрів України, матеріали Державної служби статистики України, інформаційні матеріали Світового банку, департаменту ООН з економічних і соціальних питань, Міжнародної організації праці, Міжнародної організації з міграції, Європейської комісії, праці вітчизняних і зарубіжних учених, ресурси інтернету.

Основні теоретичні та практичні положення і результати дослідження оприлюднені й одержали позитивну оцінку на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» 23-24 грудня 2016 року та 16-17 травня 2017 року.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено дослідження важливого для всіх країн, зокрема й України, соціально-економічного завдання – врахування зовнішніх економічних ефектів міжнародної міграції робочої сили для країн-донорів і країн-реципієнтів. Це, своєю чергою, дало змогу обґрунтувати та розробити заходи щодо посилення позитивних і водночас послаблення негативних впливів міжнародної міграції робочої сили на економіку України. Основні висновки, що підтверджують результати проведеного дослідження, полягають у такому:

Міжнародна міграція робочої сили має дві системно взаємозв'язані компоненти: стабільну (кількість іммігрантів та емігрантів у конкретних економіках) та динамічну (первинні та вторинні міжнародні міграційні потоки робочої сили за певний період). Хоча міжнародна трудова міграція може бути структурована за багатьма ознаками, проте з позиції її впливу на економіки країн-донорів і країн-реципієнтів робочої сили важливими ознаками поділу є правовий статус мігрантів, їх кількість і рівень інтелектуально-культурного капіталу.

Міжнародна міграція робочої сили неоднозначно впливає на економіки країн. До найбільш *позитивних зовнішніх економічних ефектів* міжнародної міграції робочої сили слід віднести: *в економіці країни-реципієнта* – збільшення кількості робочої сили, зростання обсягів виробництва, внутрішнього ринку, вливання інтелектуального капіталу в економіку, згладжування диспропорцій на ринку праці, покращення вікової структури робочої сили, зростання конкурентоспроможності продукції, економія на пенсіях та інших соціальних виплатах, заощадливість на навчанні; *в економіці країни-донора* – зменшення напруги на місцевому ринку праці, інвестиції потенційних мігрантів у освіту, зниження рівня безробіття, зменшення бюджетного навантаження, зростання доходів населення за рахунок трансфертів мігрантів, збільшення попиту на внутрішньому ринку

товарів і послуг за рахунок трансфертів, інвестиції сімей мігрантів за рахунок трансфертів, можливість повернення кваліфікованих працівників, які набули досвіду та отримали освіту за кордоном, зниження рівня бідності. Найбільшими *негативними зовнішніми економічними ефектами* міжнародної міграції робочої сили є: в *економіці країни-реципієнта* – збільшення бюджетного навантаження за рахунок «сильної» та «локальної» пасток безробіття, зростання тіньового сектору економіки, додаткові витрати на нейтралізацію посилення соціальної напруги та криміналізації; в *економіці країни-донора* – «відтік мізків», технологічне відставання, падіння ВВП, можливе зростання інфляції за значної переваги зовнішніх трансфертів, зменшення кількості робочої сили у довготерміновій перспективі.

На міжнародну трудову міграцію впливає багато чинників. У контексті поділу міжнародної міграції робочої сили на стабільну та динамічну компоненти всі чинники доцільно згрупувати в чотири групи. Дві з них впливають на стабільну компоненту (мотиви зайнятості, демографічні проблеми, ступінь культурної уніфікації, рівень соціально-економічної стабільності, наявність міжнародних неформальних соціальних мереж, ставлення в суспільстві до емігрантів/іммігрантів, режим імміграції/еміграції робочої сили). Ще дві групи чинників впливають на динамічну компоненту міграції робочої сили: на інтенсивність первинних міжнародних міграційних потоків (притягання – відштовхування, доступність каналів міграції); на інтенсивність рееміграції трудових мігрантів (сталість намірів, тривалість міграції, соціальні та родинні зв'язки, вартість повернення, спрощеність повторної міграції, право на соціальний захист у разі повернення).

4. Міжнародна міграція робочої сили чинить позитивний сумарний вплив на економіки країн-донорів, який виявляється у стимулюванні розвитку внутрішнього ринку грошових переказів від мігрантів, що для низки країн перевищують 20 % ВВП. Водночас негативний вплив відпливу працездатного населення на забезпечення економік робочою силою відсутній, оскільки в країнах-донорах рівень безробіття досить високий

(перевищує 15 %). Відплив висококваліфікованих працівників за кордон також не створює їх дефіцит у країнах походження, однак призводить до втрат державних інвестицій в освіту. Для країн-донорів робочої сили вплив міграції жінок на майбутній кадровий потенціал також несуттєвий (відносна міграційна втрата жіночого населення не перевищує 1–2 % у переважній більшості країн). Тому міжнародну трудову міграцію в країнах-донорах слід розглядати як позитивне явище, що потребує відповідної державної політики регулювання та стимулювання.

Вплив міжнародної міграції робочої сили на економіки країн-реципієнтів складним чином поєднує позитивні зовнішні економічні ефекти. Основний позитивний ефект – зростання кадрового потенціалу (міжнародна міграція забезпечує значну частку приросту робочої сили в переважній більшості розвинутих країн). Пряма економія витрат на підготовку висококваліфікованої робочої сили за рахунок її імміграції з інших країн є невеликою (здебільшого не перевищує 1 % ВВП), при цьому підвищується інтелектуальний потенціал країни-реципієнта. Відплив фінансових ресурсів через грошові перекази мігрантів можна розглядати як суттєвий негативний ефект лише в деяких розвинутих країнах (зокрема, в Люксембурзі – 20 % ВВП, у Швейцарії – 4 % ВВП). У більшості країн-реципієнтів цей ефект несуттєвий (менше 1 % ВВП). Основним негативним зовнішнім економічним ефектом міжнародної міграції робочої сили для країн-реципієнтів є соціальні та фінансові витрати суспільства і держави на боротьбу з нелегальною міграцією.

Диспозиція країни в міграції робочої сили може бути адекватно описана в межах моделі міграційного потенціалу, згідно з якою кожна країна характеризується певним показником, що складається з двох компонент: сумарного впливу факторів «притягання – відштовхування» та відносної доступності каналів міграції. До групи країн із високим міграційним потенціалом належать США, Канада, Чеська Республіка, Саудівська Аравія, деякі країни Європи, Австралія. Низький міграційний потенціал мають

країни Африки, Південної Америки, деякі острівні країни. Україна має невисокий міграційний потенціал, а тому є реципієнтом робочої сили лише для країн Африки та деяких країн Азії. Для решти країн вона є донором робочої сили: висококваліфікованих працівників – до США, Канади, Німеччини, Росії, Австралії, Аргентини та низькокваліфікованої робочої сили (переважно нелегально) – до Російської Федерації, Польщі, Чеської Республіки, Португалії, Іспанії. Тому нагальним завданням для держави є насамперед виведення процесів міграції робочої сили з тіні.

Для отримання максимальних позитивних зовнішніх економічних ефектів від міжнародної міграції в економіці України потрібно побудувати інфраструктуру державного регулювання міжнародної трудової міграції, яка охоплювала б: регіональні інформаційно-консультаційні центри в регіонах, де спостерігається найвища інтенсивність нелегальної міжнародної міграції; фонд соціальної допомоги трудовим мігрантам; бюро закордонної зайнятості громадян України; аташе з питань праці в посольствах країн, де кількість трудових іммігрантів найбільша. Це дозволить значною мірою зменшити тінізацію трудової міграції України, зробити її керованою, що створить позитивні зовнішні економічні ефекти, зокрема, за рахунок зростання доходів мігрантів, а відтак і їх грошових переказів в Україну (додаткові надходження – до 1,3 млрд дол., у тому числі ПШ – до 175 млн дол.). Додатковими позитивними економічними ефектами стане зростання довіри українських громадян до держави, збільшення частоти контактування мігрантів із сім'ями, що залишилися в Україні, а це сприятиме покращенню демографічної ситуації, інтенсифікації культурного й інформаційного обміну між Україною та іншими країнами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдеев Е. Н. Теоретические аспекты исследования трудовой миграции [Електронний ресурс] / Е. Н. Авдеев. – Режим доступу : <http://geoeko.mrsu.ru/2008-2/pdf/6-Avdeev.pdf>
2. Акімов Д. Соціальні основи трудової міграції: західна та східна моделі / Д. Акімов // Віче. – 2009. – № 14. – С. 2–3.
3. Акімов Д. І. Інтелектуальна трудова міграція: наскільки страждає Україна від «відтоку мізків» / Д. І. Акімов // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 11. – С. 297–299.
4. Бабич Д. Відтік мізків: Топ-5 країн, куди емігрують кращі українські фахівці / Д. Бабич // Голос.Уа – Режим доступу: http://ua.golos.ua/social_problem/13_02_14_utechka_mozgov_top5_stran_kuda_emigriruyut_luchshie_ukrainskie_spetsialisty
http://ua.golos.ua/social_problem/13_02_14_utechka_mozgov_top5_stran_kuda_emigriruyut_luchshie_ukrainskie_spetsialisty
5. Валовий внутрішній продукт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>: [Заголовок з екрана]
6. Вірна Н. Заробітки. Соціальне сирітство. Прірва [Електронний ресурс] / Н. Вірна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.chas.cv.ua/49_10/17.html
http://www.chas.cv.ua/49_10/17.html
7. Горідько Н. П. Оцінка граничних схильностей до споживання та заощадження в сучасній економіці України / Н. П. Горідько // БізнесІнформ. – 2011. – № 7. – С. 12–15.
8. Готовцева Л. Г. Финансово-экономические характеристики и тенденции межгосударственной трудовой миграции / Л. Г. Готовцева, А. П. Рязанцев, Е. Ю. Хрусталева // Проблемы прогнозирования. – 2012. – № 4. – С. 80–85.
9. Гринкевич С. С. Як подолати негативний вплив міграційних процесів на формування інтелектуального трудового потенціалу України [Електронний ресурс] / С. С. Гринкевич, І. Р. Проців // Економічний форум. –

2011. — № 4. — Режим доступу:
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ekfor/2011_4/47.pdf

10. Грішнова О. А. Трудовий потенціал України: оцінка стану, ефективність використання, стратегічні напрями розвитку : монографія / О. А. Грішнова, С. Р. Пасека, А. С. Пасека. - Черкаси : Маклаут, 2011. - 358 с.
http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ekfor/2011_4/47.pdf

11. Гуменюк Ю. Міжнародний ринок унікальної робочої сили: перспективи мігрантів / Ю. П. Гуменюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 321–327.

12. Демографічна ситуація в Україні у 2014 році [Електронний ресурс] // Експрес-випуск Державної служби статистики України. – 2015. – 17.02.2015
 № 28/0/10.2ВН-15. — Режим доступу:
<http://ukrstat.gov.ua/express/expr2015/02/31pdf.zip>
<http://ukrstat.gov.ua/express/expr2015/02/14/30.zip>

13. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2015 року: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

14. Доходи та витрати населення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>: [Заголовок з екрана].

15. Дронь Є. В. Трудова міграція в Україні: тенденції та наслідки / Є. Б. Дронь, В. Г. Заньковська // Економічні науки. – 2010. – № 6. – С. 38–45.

16. Економічна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://studentbooks.com.ua/content/view/54/39/1/0/>: [Заголовок з екрана]

17. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» 22.09.2011 № 3773-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

17 <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>

18. Звіт щодо методології, організації проведення та результатів модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні [Електронний ресурс]/ Міжнародна організація праці. Група технічної

підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи — Будапешт МОП, 2013. — Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_244746.pdf.

19. Калініченко В. Працевлаштування випускників вищих навчальних закладів в контексті соціального партнерства [Електронний ресурс] / В. Калініченко // Теорія і методика професійної освіти. — 2012. — Додаток 1. — Режим доступу: <http://www.tmpe.gb7.ru/docs/dod/12kalinichenko.pdf> <http://www.tmpe.gb7.ru/docs/dod/12kalinichenko.pdf>

20. Кіпень В.П., М.В.Авксентьєв. Міграційний потенціал України / В.П.Кіпень, М.В.Авксентьєв.— Донецьк: Східний видавничий дім, 2011. — 128 с.

21. Конвенція МОП «Про зловживання в галузі міграції та про забезпечення трудящим-мігрантам рівності можливостей і ставлення» (підписана 24.06.1975 № 143) [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_163 http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_163

22. Коновалов В. Международная трудовая миграция и экономический рост / В. Коновалов // Человек и труд. — 2010. — № 12. — С. 27–31.

23. Краузе О. Зовнішня трудова міграція населення України / О. Краузе // Галицький економічний вісник. — 2010. — № 2(27). — С. 26–30.

24. Кривенко Ю. І. Міграційні процеси за умов глобалізації (соціально-філософський аспект) / Ю. І. Кривенко [Електронний ресурс] // Гілея. — 2010. — № 39. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2010

25. Малиновська О.А. Міграційна політика Європейського союзу: виклики та уроки для України / О. А. Малиновська. — К. : НІСД, 2014. — 48 с.

26. Маршалл А. Принципы политической экономии / Пер. с англ. Р.И. Столпера, общ. ред. С.М. Никитин. — М.: Прогресс, 1983: Т. 1. - М. : Прогресс, 1983. - 415 с.

27. Методологічні пояснення /Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/> [заголовок з екрану]

28. Міграція в Україні: Факти і цифри [Електронний ресурс] /ред.. О. Малиновська – К.:МОМ, Представництво в Україні, 2013. – 15 с. – Режим доступу: http://iom.org.ua/sites/default/files/ukr_ff_f.pdf

29. Мойсей В. І. Вдосконалення регулювання міжнародної міграції в Україні / В. І. Мойсей // Туризм як пріоритетний напрям соціально-економічного розвитку регіону: тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф., (Чернівці, 23 – 24 квіт. 2015 р.). – Ч., 2015. – С. 390–393.

30. Наукова та інноваційна діяльність в Україні за 2011 рік : [статист. зб.]. – К. : Інформаційно-видавничий центр Держстату України, 2012. – 305 с.

31. План заходів з реалізації Концепції державної міграційної політики [Електронний ресурс] (затв. розпорядженням КМУ від 12 жовт. 2011 р., N 1058-р).– Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1058-2011-%D1%80>.

32. Постанова КМУ «Про утворення Ради з питань трудової міграції громадян України при Кабінеті Міністрів України» від 20 січня 2010 р. N 42 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/42-2010-%D0%BF>.

33. Попит та пропозиція робочої сили [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>: [Заголовок з екрана]

34. Пробоїв О. А. Україна в контексті міграційних процесів під час політичної нестабільності в світі / О. А. Пробоїв, І. І. Грицюк // Інноваційна економіка. – 2011. – № 3. – С. 21–27.

35. Прямі інвестиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>: [Заголовок з екрана]

36. П'ятковська О. Р. Методологічні засади дослідження міжнародної трудової міграції з позицій країни-донора , О. Р. П'ятковська // Зб. наук. пр. ХКТЕІ : серія "Економічні науки", 2013 - № 6. - С. 411-421.

37. Руденко Н. В. Вплив зовнішньої трудової міграції на розвиток національних ринків праці / Н. В. Руденко // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2010. – Вип. 22. – С. 136–142.
38. Структура сукупних ресурсів домогосподарств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>: [Заголовок з екрана].
39. Ткаченко М. Ф. Глобальные вызовы для мирового рынка труда / М. Ф. Ткаченко // Мировая экономика и международные отношения. – 2011. – № 10. – С. 51–58.
40. Українське суспільство 1992-2013. Стан та динаміка змін. Соціологічний моніторинг [Електронний ресурс] / За ред. д.ек.н. В.Ворони, д.соц.н. М.Шульги. – К.: Інститут соціології НАН України, 2013. – 566 с. – Режим доступу: <http://www.i-soc.kiev.ua/institute/soc-mon-2013.pdf>
41. Цеацура О. Заробітчанство за кордоном [Електронний ресурс] / О. Цеацура, Д. Редько. – Режим доступу: <http://www.aktualii.org/content/social/35>
42. Юськів Б. М. Європейська трудова міграція в умовах глобальної кризи: чинники і наслідки / Б. М. Юськів // Слов'янський вісник: зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 11. – С. 289–293.
43. Якуб'як М. Перспективи економічних відносин між Україною та Європейським союзом / М. Якуб'як; за ред. М. Якуб'як, А. Колесніченко. – К.: CASE-Україна, 2006. – 90 с.
44. Яценко А. В. Державне регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні в контексті міжнародної міграції капіталу : автореф. дис. На здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.02 / Яценко Антон Володимирович; Нац. авіац. ун-т. – К., 2012. – 35 с.
45. Annual Report on Immigration and Asylum (COM/2014288 final) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/legal-migration/general/docs/5th_annual_report_on_immigration_and_asylum_en.pdf

46. Asis M. The return migration of Filipino women migrants: home, but not for good / M. Asis // Female Labour Migration in South-East Asia. – Bangkok: Asian Research Center for Migration, 2001. – P. – 46–72.
47. Beine M. Brain drain and economic growth: theory and evidence / M. Beine M., F. Docquier, H. Rapoport // Journal of Development Economics. – 2001. – Vd. 64. – P. 275–289.
48. Beinea M. Measuring International Skilled Migration: New Estimates Controlling for Age of Entry / M. Beinea, F. Docquierb, H. Rapoportc // World Bank Research Report. – 2006. – Режим доступа: <http://siteresources.worldbank.org.pdf><http://siteresources.worldbank.org.pdf/>
49. Blangiardo G. C. Typology and Geography of European Mass Migration. / G. C. Blangiardo // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/popin/confcon/milan/plen3/3rdplen.html>;
50. Borjas G. Economic Research on the Determinants of Immigration: Lessons for the Europ. Union /G. J. Borjas. – Washington : World bank, 1999. – 27 p.
51. BorjasG. Economics of Migration / G. Borjas // International Encyclopedia of the Socialand Behavioral Sciences. – 2000. – Section 3.4. – Article 38. – 21p.
52. Borjas G. J. The labor demand curve is downward sloping: reexamining the impact of immigration on the labor market / G. J. Borjas // Quarterly Journal of Economics. 2003. – Vol.118. – P. 1335–1374.
53. Borjas G. J. Hanson Immigration and the Economic Status of African-American Men / G. J. Borjas , J. Grogger, G. H. Hanson // Economica – 2010. – Vol. 77. – P. 255–282.
54. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on a Community immigration policy (COM/2000/0757 final) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/;jsessionid=GqMmTzqdMhv3gnrNc6TqkphJTf18pKyg13LQFwJDbLvpuTJVHGH7!1006595440?uri=CELEX:52000DC0757>[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/;jsessionid=GqMmTzqdMhv3gnrNc6TqkphJTf18pKyg13LQFwJDbLvpuTJVHGH7!1006595440?uri=CELEX:52000DC0757)

lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?jsessionid=GqMmTzqdMhv3gnrNc6TqkphJTf18pKyG13LQFwJDbLvovTJVHGH7!1006595440?uri=CELEX:52000DC0757

55. Communication from the Commission - Policy Plan on Legal Migration (COM(2005) 669 final) [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52005DC0669>
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52005DC0669>

56. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Common Immigration Policy for Europe: Principles, actions and tools (COM(2008) 359 final) [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0359:FIN:EN:PDF>
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0359:FIN:EN:PDF>

57. Council of the European Union, European Pact on Immigration and Asylum [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13440.en08.pdf>
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13440.en08.pdf>

58. Council Directive 2003/109/EC of 25 November 2003 concerning the status of third-country nationals who are long-term residents // Official Journal of the European Union. – L. 16. – 23.01.2004. – P. 44. [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:016:0044:0053:EN:PDF>

59. Council Directive 2004/114/EC of 13 december 2004 on the conditions of admission of third-country nationals for the purposes of studies, pupil exchange, unremunerated training or voluntary service // Official Journal of the European Union. - L 375. - 23.12.2004. – P. 12 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:375:0012:0018:EN:PDF>

60. Coase R. H. The Problem of Social Cost // Journal of Law and Economics.- 1960. - Vol.3.- P. 1-44. – Режим доступа: <http://www2.econ.iastate.edu/classes/tsc220/hallam/Coase.pdf>

61. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>
62. Friedberg R. M. The impact of immigrants on host country wages, employment and growth / R. M., Friedberg, J. Hunt // Journal of Economic Perspectives. – 1995. – N 9(2). – P. 23–44.
63. GDP (current US\$) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>
<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>
64. Global FDI plunges 18% in 2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.arabnews.com/global-fdi-plunges-18-2012>
<http://www.arabnews.com/global-fdi-plunges-18-2012>
65. Global flows of foreign direct investment exceeding pre-crisis levels in 2011, despite turmoil in the global economy [Электронный ресурс] // Global investment trend monitor. – 2012. – N 8. – Режим доступа: <http://unctad.org/en/Docs/webdiaeia2012.pdf>
<http://unctad.org/en/Docs/webdiaeia2012.pdf>
66. Glossary on Migration / IOM (2004) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.iom.int>
67. Hanson G.H. The Economics and Policy of Illegal Immigration in the United States [Электронный ресурс] / G. H. Hanson. – Washington, DC : Migration Policy Institute. – 2009. – 19 p. – Режим доступа: <http://www.migrationpolicy.org/pubs.pdf>
<http://www.migrationpolicy.org/pubs.pdf>
68. Hicks J. The Theory of Wages. /J.Hicks – London.: Macmillan, 1932. – 247 p.
69. Human Development Index [Электронный ресурс]. / Режим доступа: <http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>
<http://hdr.undp.org/en/statistics/hdi/>
70. Illegal immigration: costs, crimes, & related problems (U.S.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.discoverthenetworks.org/>
71. International Migration Report 2009: A Global Assessment [электронный ресурс] – United Nations. – 2014. – 360 p. – Режим доступа:

<http://www.un.org/esa/population/publications/migration/WorldMigrationReport2009>.

72. International Pendulum Migration to Morocco: Multi-Local Residential Strategies of Ageing Migrants in the Todra Valley / International Migration Institute. – Oxford, 2006. – 20 p.

73. Koikkalainen S. Free Movement in Europe: Past and Present [Электронный ресурс] / S.Koikkalainen. – Режим доступа:

<http://www.migrationpolicy.org/article/free-movement-europe-past-and-present>

74. Joshua L.J. A Gravity Model of Immigration. / L.J.Joshua, H. Berg // Economics Letters. – 2008. - Vd. 99, iss. 1. – P. 164-167.

75. Mac Donald H. The Illegal-Alien Crime Wave [Электронный ресурс] / H. Mac Donald // City Journal. – 2004. – N 1 (14). – Режим доступа: http://www.city-journal.org/html/14_1_the_illegal_alien.html
http://www.city-journal.org/html/14_1_the_illegal_alien.html

76. McConnell C. Contemporary Labor Economics. – New York: McGraw-Hill/Irwin, / C. McConnell, S. Brue, D. Macpherson // 2003. – 654 p.

77. Migrants by origin and destination: The role of South-South migration // Population Facts. United Nations. – 2012. – N 3.

78. Migration and the economic crisis in the European Union: implications for policy [Электронный ресурс]. – IOM. – 2010. – 205 p. – Режим доступа: http://publications.iom.int/bookstore/free/Migration_and_the_Economic_Crisis.pdf
http://publications.iom.int/bookstore/free/Migration_and_the_Economic_Crisis.pdf

79. Migration and Remittances Factbook 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://siteresources.worldbank.org/INTLAC/Resources/Factbook2011-Ebook.pdf>
<http://siteresources.worldbank.org/INTLAC/Resources/Factbook2011-Ebook.pdf>

80. Migration Profiles – Common Set of Indicators.[Электронный ресурс] – United Nations, DESA-Population Division and UNICEF. — Режим доступа: <http://esa.un.org/MigGMGProfiles/indicators/indicators.htm>
<http://esa.un.org/MigGMGProfiles/indicators/indicators.HTM> - europe [Заголовок з экрана].

81. Moisei V. I. Institutional infrastructure of international migration regulation in the context of globalization / V. I. Moisei // News of Science and Education. – 2014. – № 3(3). – С. 5–11.
82. OECD Migration Outlook 2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.npdata.be/BuG/165-NV-A-migratie/0ECD-Migration-Outlook><http://www.npdata.be/BuG/165-NV-A-migratie/0ECD-Migration-Outlook>
83. Personal remittances, received (current US\$)[Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.CD.DT><http://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.CD.DT>
84. Petersen W. A General Typology of Migration// The politics of population. / Ed. W. Peterson. – Garden City, New York: Doubleday. – 1964. – P. 271–290.
85. Public expenditure per pupil as a % of GDP per capita [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TERT.PC.ZS><http://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TERT.PC.ZS>
86. Public spending on education, total (% of GDP) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS><http://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS>
87. Ratha D. Workers' Remittances: An Important and Stable Source of External Development Finance Global Development Finance. – 2003. – Ch. 7. – P. 157–175. – Режим доступа: <http://siteresources.worldbank.org/INTRGDF/Resource><http://siteresources.worldbank.org/INTRGDF/Resource>
88. Regets M. Research Issues in the International Migration of Highly Skilled Workers: A Perspective with Data from the United States [Электронный ресурс]. / М. Regets – Режим доступа: <http://www.nsf.gov/statistics/srs07203><http://www.nsf.gov/statistics/srs07203>

89. Rodriguez R. E. Temporary Migration Overseas and Household Labor Supply: Evidence from Urban Philippines / R. E. Rodriguez, R. E. Tiongson // International Migration Review. – 2001. – N 35(3). – P. 709–725.
90. Ruhs M. The Potential of Temporary Migration Programmes in Future International Migration Policy / M. Ruhs // International Labour Review. – 2006. – N 1–2. – P. 7–35.
91. Sarkar P. Are poor countries coming closer to the rich?/ P. SARKAR // Review. Binghamton. – 1999. – Vol. 22. – № 4. – P. 387–406.
92. Schurman-Kauflin D. Study: 1 million sex crimes by illegals [Электронный ресурс]./ D. Schurman-Kauflin // WND – Режим доступа: <http://www.wnd.com/2006/05/36410/> Read more at <http://www.wnd.com/2006/05http://www.wnd.com/2006/05>
93. Sjaastad L. A. The Costs and Returns of Human Migration / L. A. Sjaastad // Journal of Political Economy. – 1962. – Vol. 70. – Is. 5. – Part 2. – P. 80–93.
94. Skilled immigration in OECD regions [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/oecd-regions-at-a-glance-2011/skilled-immigration-in-oecd-regions_reg_glance-2011-15-enjsessionid=qtyo0kbglln0.x-oecd-live-01http://www.oecd-ilibrary.org/urban-rural-and-regional-development/oecd-regions-at-a-glance-2011/skilled-immigration-in-oecd-regions_reg_glance-2011-15-enjsessionid=qtyo0kbglln0.x-oecd-live-01
95. Smart J. Skills and Earnings: issues in the Developmental impact on the Philippines of labor export to the Middle East / J. Smart, A. Virginia, C. Jimenez // Asian Labor Migration: Pipeline to the Middle East. – Boulder and London: Westview Press, 1986. – P. 101–124.
96. Simpson B. The Short- and Long-Run Determinants of Less-Educated Immigration into U.S. States/ B.Simpson , Ch. Sparber // IZA Discussion Paper. – 2012. N. 6437 - <http://ftp.iza.org/dp6437.pdf>.

97. Somerville W. Immigration in the United Kingdom: The recession and beyond Equality and Human Rights Commission / W. Somerville, M. Sumption // Migration Policy Institute, Washington, DC. – March, 2009. – 85 p. – Режим доступа: <http://www.migrationpolicy.org/pubs/Immigration-in-the-UK-The-Recession>
<http://www.migrationpolicy.org/pubs/Immigration-in-the-UK-The-Recession>

98. Stark O. Human capital depletion, human capital formation, and migration: a blessing or a “curse”? / O. Stark, C. Helmenstein, A. Prskawetz // Economic Letters. – 1998. – V.60. – P. 363-367.

99. Tapinos G. Irregular Migration: Economic and Political Issues Combating the Illegal Employment of Foreign Workers / G. Tapinos. – Workers Paris : OECD Publishing, 2000. – 182 p.

100. Taylor J. E. International migration and economic development. International symposium on international migration and development / Population Division Department of Economic and Social Affairs. United Nations / J. E. Taylor // Secretariat Turin. – Italy, 2006, 28–30 June.

101. Ukraine. Migration profiles – common set of indicators [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://esa.un.org/MigGMGProfiles/indicators/indicators>.
<http://esa.un.org/MigGMGProfiles/indicators/indicators>

102. Unemployment, total (% of total labor force) – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS>
<http://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS>

103. World Migration 2005 [Электронный ресурс]. – International Organization for Migration. – 2011. – Режим доступа: <http://publications.iom.int/bookstore/free>
<http://publications.iom.int/bookstore/free>

104. World Migration 2008 R. Managing Labor Mobility in the Evolving Global Economy / Ed.-in-Chief G. Appave, R. Cholewinski. – Geneva : IOM, 2008. – Vd. 4. – 504 p.

105. World Migration Report 2009 [Электронный ресурс]. – International Organization for Migration. – 2010. – Режим доступа: http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2009_ENGLISH.pdf
http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2009_ENGLISH.pdf

106. World Migration Report 2014 [Электронный ресурс]. – International Organization for Migration. – 2015. – Режим доступа: http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2010_ENGLISH.pdf
http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR_2010_ENGLISH.pdf

107. World Migration Report 2015 [Электронный ресурс]. – International Organization for Migration. – 2016. – Режим доступа: http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR2011_English.pdf
http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR2011_English.pdf